

Aseptiikka kestokatetrin käsittelyssä, infektioiden ehkäisy ja seuranta

Kestokatetri poistetaan välittömästi, kun sille ei ole enää perusteltua tarvetta. Katetrin tarve arvioidaan päivittäin.

Kestokatetrin laitto- ja poistopäivämäärät merkitään potilasasiakirjoihin. Katetri ja virtsankeräuspussi muodostavat suljetun systeemin, jota ei saa tarpeettomasti avata. Kestokatetria ei saa sulkea ilman perusteltua syytä.

Katetri kiinnitetään huolellisesti naisilla reiteen ja miehillä vatsanpeitteisiin. Virtsan esteettömästä virtauksesta huolehditaan. Keräyspussi pidetään aina rakon tason alapuolella, koska virtsan takaisinvirtaus on infektioriski. Keräyspussi laitetaan telineeseen niin, ettei pussi joudu kosketuksiin lattian kanssa. Keräyspussin hana käännetään sille tarkoitettuun ”taskuun”.

Päivittäinen hoito

Potilaalle, jolla on kestokatetri, tehdään alapesu vähintään kerran päivässä.

- Kätet desinfioidaan aina ennen katetrin käsittelyä
- Alapesussa käytetään tehdaspuhtaita suojakäsineitä
- Pestään myös katetrin tyvi ja peräaukon ympärys
- Pesun jälkeen suojakäsineet poistetaan ja kätet desinfioidaan

Jos potilas tekee alapesun itse, häntä ohjataan pesemään ja desinfiomaan kätensä aina ennen ja jälkeen katetriin koskemisen.

Keräyspussin vaihto ja tyhjennys

- Keräyspussi vaihdetaan valmistajan suositusten mukaisesti mm. katetrin vaihdon yhteydessä
- Kätet desinfioidaan aina ennen katetrin käsittelyä
- Jos pussi vaihdetaan, pyyhitään liitoskohta alkoholilla ennen uuden pussin laittamista
- Keräyspussia tyhjennettäessä käytetään tehdaspuhtaita suojakäsineitä ja potilaskohtaista tyhjennysastiaa
- Tyhjennysastiaa käytetään vain yhden kerran yhdellä potilaalla
- Tyhjennyksen jälkeen suojakäsineet poistetaan ja kätet desinfioidaan
- Astia viedään heti käytön jälkeen huuhtelu-desinfektiokoneeseen

Virtsanäytteenotto kestokatetrin

- Virtsanäyte otetaan vain infektio-oireisilta potilailta, pelkkä poikkeava haju tai ulkonäkö eivät ole indikaatio näytteen ottamiselle. Luotettavin näyte saadaan keskisuihkuvirtsasta, kun katetri on poistettu, tai uudesta katetrin, jos se päädytään asettamaan.

- Kädet desinfioidaan aina ennen katetrin käsittelyä
- Katetri suljetaan mahdollisuuksien mukaan (katetriletkun sulkijalla tai peangilla) vähintään puoleksi tunniksi ja korkeintaan neljäksi tunniksi ennen näytteenottoa
- Virtsanäyte otetaan steriilisti virtsankeräyspussin letkussa olevasta näytteenottokohdasta ruiskulla
- Näytteenottokohta puhdistetaan ensin alkoholilla ja annetaan kuivua ennen näytteenottoa
- Suojakäsineet poistetaan ja kädet desinfioidaan

Kestokatetrin poisto

Kestokatetri poistetaan välittömästi, kun sille ei ole enää perusteltua tarvetta. Potilaan hoitotietoihin merkitään poistopäivä.

- Kädet desinfioidaan ja puetaan tehdaspuhtaat suojakäsineet
- Katetrin ballonki tyhjennetään ruiskulla
- Katetri vedetään rauhallisesti pois

Hoitoon liittyvä katetriperäinen virtsatieinfektio: ilmoittaminen ja määritelmä

Hoitoon liittyvän infektion (HLI) ilmoitus tehdään Apottiin, jos epäillään virtsakatetrin käyttöön/laittoon liittyvää infektiota: 2A1 tai 2B1. Huom. oireetonta bakteriuriaa ei raportoida

Infektio ilmoitetaan, kun seuraavat kaikki ehdot täyttyvät:

- a. Potilaalla on sairaalahoidon aikana ollut kestopatetri yli 2 päivää
- b. Potilaalla on virtsakatetri parhaillaan tai sen poistamisesta on korkeintaan 1 päivä
- c. Potilaalla on virtsainfektion oireita (1 tai useampi seuraavista): kuume yli 38° astetta ilman muuta ilmeistä syytä, kylkiluun kulman kipu tai arkuus, suprapubinen arkuus, virtsaamispakko, tihentynyt virtsaamistarve, kivulias virtsaaminen
- d. Virtsaviljelyssä kasvu $\geq 10^5$ CFU/ml, korkeintaan kahta mikrobia

Ilmoitetut katetriin liittyvät virtsatieinfektiot katsotaan Osastohoidon mittarit –koontinäytön kautta.

Yksikön potilaat, joilla on virtsakatetri parhaillaan, katsotaan Osastohoidon koontinäytön kautta (lukumäärä, raportti katetripotilaista ml. katetrin käytön kesto).

Yhteenveto virtsakatetreihin liittyvien infektioiden ennaltaehkäisystä

1. Virtsakatetri asetetaan vain perustellusta syystä
2. Kestokatetri poistetaan heti, kun sen tarve on päättynyt
3. Katetroinnissa käytetään aseptista tekniikkaa
4. Katetrijärjestelmä pidetään suljettuna ja virtsan esteettömästä kulusta huolehditaan.

Lähteet: CDC, Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta (7. painos)

Hoito-ohje | HUS | Infektiosairauksien klinikka | Julkaistu 14.5.2021/ Päivitetty 19.12.2025